

Länssstyrelsen
Värmland

Yttrande
Datum
2025-12-15

Diarienummer
8885-2025

1(6)

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028-2034

Ert diarienummer LI2025/01620.

Sammanfattning

Länssstyrelsen Värmland avstår från att ta ställning till remissen i sin helhet. Däremot önskar Länssstyrelsen lämna synpunkter inför fortsatt förhandling och implementering av förordningarna. Synpunkterna är indelade i övergripande synpunkter och detaljerade synpunkter på tre av de remitterade förordningarna.

Övergripande synpunkter

Länssstyrelsen ser positivt på upplägget med ett samlat genomförande av europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet. Detta ger förutsättningar för ett samlat och strukturerat hanterande av gemensamma utmaningar.

Länssstyrelsen framhåller vikten av att ta hänsyn till regionala förutsättningar i de nationella och regionala partnerskapsplanerna och att möjliggöra samordning av regionala insatser som kan göra nytta i hela landet. Länssstyrelserna kan utifrån ett statligt perspektiv bidra med kunskap och analys om de lokala och regionala förhållandena när det gäller bland annat landsbygdsutveckling, livsmedelsproduktion, energiplanering och beredskap.

Länssstyrelsen framhåller vikten av att förordningarna ger goda förutsättningar för gränsregional samverkan, även mellan regioner i olika EU- och EES-länder. För ett gränslän som Värmland är samverkan över landsgräns i många fall minst lika betydelsefullt som samverkan med andra län i Sverige. En fungerande gränsöver-

skridande marknad för arbete och företagande är av avgörande betydelse för länets attraktivitet och konkurrenskraft.

Övergripande synpunkter om den gemensamma jordbrukspolitiken

Länsstyrelsen Värmland vill framhålla vikten av att kommande genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) stödjer lantbruk i hela Sverige. Förutsättningarna för lantbruket i delar av Värmland överensstämmer i mycket med de som gäller för de fyra nordliga länen.

Lantbruket har väldigt skiftande förutsättningar i olika delar av landet. För att kunna stimulera ökad produktion och robusthet i livsmedelsproduktionen i alla delar av landet behöver stöden anpassas efter de regionala utmaningar som finns för lantbruken. Detta för att ge största möjliga effekt med att uppnå målen i livsmedelsstrategin.

Det kan exempelvis innebära olika stödnivåer eller andra anpassningar utifrån regionala förutsättningar och behov, men inriktningen om förenklingar av stödets utformning och villkor för stödsökande bör ha stor vikt.

Stödsystemet kan med fördel utvecklas för beredskap och med möjligheter att kunna justeras under programperioden om det blir omvärldsförändringar som påverkar lantbruket. De fyra nordligaste länen har på ett tydligt sätt beskrivit de utmaningar som finns i den delen av landet i en särskild skrivelse till Jordbruksverket och Regeringskansliet. Dessa utmaningar gäller även för delar av Värmlands län. Andra delar av landet har andra utmaningar.

Länsstyrelsen framhåller även vikten av att det är möjligt att bedriva lönsamt jordbruk på alla nivåer, och att såväl stora som små lantbruk behövs. Länsstyrelsen ser att stöden bör utformas så att även mindre gårdar kan uppnå lönsamhet.

Den jordbrukspolitik som nu genomförs har bidragit till en tydlig storleksrationalisering i lantbruket och mindre och mellanstora gårdar har fått svårare att överleva. En blandning av större och mindre gårdar innebär ökad robusthet i livsmedelsproduktionen och bidrar därmed till bättre livsmedelsberedskap för Sverige.

Länsstyrelsen ser positivt på att förordningarna inte är särskilt detaljerade. Den ansatsen bör även gälla de kommande delegerande akterna från kommissionen liksom annan anslutande lagstiftning

De regler som tas fram bör ha ett tydligt syfte som gör det enklare att förstå vilka krav som ställs och hur det ska gå till att leva upp till dessa.

Synpunkter på förslag till förordningar

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välstånd och säkerhet för perioden 2028-2034 och om ändring av förordning (EU) 2023/955 och förordning (EU, Euratom) 2024/2509

Länsstyrelsen ser positivt på nytänkandet och de möjligheter som skapas i och med den nya modellen med en enda fond med till delar öronmärkta medel. Det gäller även samordning och synergier mellan olika politik- och åtgärdsområden både avseende genomförande av åtgärder och samordna administration. Länsstyrelsen är utifrån sitt uppdrag gärna behjälpliga med kunskap och erfarenheter kring behov och möjligheter regionalt kopplat till administration och samordning mellan myndigheter. Genom arbetet med jordbruksstöd och kontakter med hela livsmedelskedjan kan Länsstyrelsen bidra med aktuell kunskap om tillståndet för lantbruksföretagandet och livsmedelsproduktionen i länet.

Artikel 21

Länsstyrelsen ser positivt på att det uttrycks att lokala och regionala myndigheter ska vara med i arbetet med förberedelser och implementering av de nationella och regionala partnerskapsplanerna (NRP). Den kunskap som länsstyrelserna besitter på den nivån kan ha stor betydelse. Utmaningarna ser lite olika ut i olika delar av landet och lösningarna kan därför behöva variera för att nå målen.

Artikel 36.3

Införandet av förenklade kostnadsalternativ (FKA) för investeringar under 100 000 euro inom den gemensamma jordbrukspolitiken och 400 000 euro för andra åtgärder inom NRP har potential att bli en betydande förenkling, såväl för stödsökande som handläggande myndigheter.

Utformningen av FKA kommer att behöva balanseras mellan enkelhet och behoven i investeringarna, som kan variera.

Det behöver finnas möjligheter att under pågående programperiod justera FKA så att det följer kostnadsutvecklingen. Om det inte blir möjligt kan det riskera att sätta FKA inte speglar de verkliga kostnaderna för företagen över tid. Det kan i förlängningen bli en hämmande faktor för nödvändiga investeringar.

Det behöver även vara möjligt att anpassa FKA till förutsättningar för olika grupper, exempelvis unga och kvinnor, men också för att göra anpassningar till regionala skillnader i landet.

Artikel 51 g

Förslaget om mål för handläggningstider för utbetalningar på 80 dagar är en kraftig skärpning gentemot dagens, som ligger på 120. Det är dock en förändring i rätt riktning. En nyckel för att det ska vara realistiskt och genomförbart är de obligatoriska förenklade kostnadsalternativen som har stor potential att förenkla för både de som söker stöd och för handläggande myndigheter.

En faktor som förlänger handläggningstider idag och orsakar administrativ börda för sökande är det detaljerade redovisningsmaterial som behöver skickas in vid ansökan om utbetalning. För att åstadkomma verklig förenkling behöver kraven på redovisning kopplat till utbetalning förändras och förenklas. Därför är det särskilt viktigt att beakta sekundärlagstiftningen så att den inte förtar intentionerna i kommissionens förenklingsarbete.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2028–2034 (COM/2025/560)

Förslaget innehåller en hel del stödformer som ska vara obligatoriska för medlemsstaterna. Ett stort antal obligatoriska stödformer kan leda till låga ersättningsnivåer för vart och ett av stöden beroende på hur Sverige väljer att fördela nationellt kuvert eller tillföra nationell medfinansiering. Ett stort antal stödformer innebär även en ökad administration för myndigheterna eftersom fler ärenden behöver handläggas och kontrolleras. Den administrativa bördan för lantbrukarna som söker stöd ökar också med ett större antal stödformer.

Om möjligt bör några föreslagna stödformer vara möjliga att införa först då de har identifierats som lämpliga åtgärder för att möta en medlemsstats utmaningar inom lantbruket. Genom färre stödformer bör medlemsstaten få ett bättre verktyg för att prioritera och fördela stöd till åtgärder som ger tydligast och bäst effekt.

Det är positivt med den tydliga satsningen på generationsskiften, förutsatt att detta inte begränsas till skiften inom släkt. Det är viktigt att stödmöjligheterna utformas så att ägarskiften stimuleras. Målet behöver inriktas på att föryngra och bredda ägandet. Dagens definition av unga lantbrukare behöver ses över när det gäller åldersgränsen.

Förslaget om startpaket är lovande liksom förslaget om att finansiera avbyttjänst. Det senare har potential till att öka attraktiviteten i lantbruksföretagandet genom att det skapar en möjlighet till bättre sociala livsvillkor.

Artikel 3

Avseende reglerna för förvaltning av gårdar ser Länsstyrelsen behov av att de krav som går utöver svensk lagstiftning formuleras på ett för lantbrukaren enkelt och tydligt sätt.

Artikel 6

Förslaget om gradvis avtagande arealbaserat inkomststöd är en komplicerad fråga eftersom företagsstrukturen är så olika mellan medlemsländer. Det är även länsstyrelsernas bild att alla typer av gårdar behövs för att uppnå en ökad livsmedelsproduktion och en mer robust livsmedelskedja.

Förslaget med takbelopp på 100 000 euro samt nedtrappning på stöd över 20 000 euro av inkomststödet är för lågt satta. Systemet riskerar att hämma företagsutveckling samt leda till onödig uppdelning av företag. Medlemsstaterna bör få möjlighet att sätta egna gränser för tak och trappa. För utpekade grupper så som unga med flera, bör det vara möjligt att sätta separata nivåer. Medlemsstaterna bör även ha möjlighet att se till att införandet sker över tid för att inte skapa onödigt tvära kast för företagen.

Länsstyrelsen menar att det är tveksamt att undanta pensionärer från möjligheter att söka stöd. Det finns brist på yngre i flera regioner som vill ta över och utveckla företag. Det innebär risk för fler nedlagda gårdar och fler igenvuxna marker i de delarna av

landet. Åldern behöver heller inte säga något om hur aktivt lantbruket bedrivs. Lantbruket ska inte behandlas annorlunda jämfört med andra branscher när det gäller regler kopplat till företagande kontra pensionsuttag. Fokus bör i stället vara aktivt brukande oavsett förutsättningar.

Det är därför önskvärt att undantaget inte blir obligatoriskt utan frivilligt att införa. Om det ändå införs är det bra att det införs senare än 2028.

Artikel 14

Länsstyrelsen bedömer att ett höjt startstöd både vad avser själva stödnivån och den totala budgeten för stödformen är centralt för att stimulera nystartande och övertagande av företag och därmed en ökad och mer robust livsmedelsproduktion.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande för perioden 2028-2034 av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma fiskeripolitiken, till europeiska världshavspakten och till unionens havs- och vattenbrukspolitik som en del av Nationella och regionala partnerskapsfonden som fastställs i förordning (EU) [NRP-fonden] (COM/2025/559)

Förordningen innehåller inte så mycket styrning, vilket ger medlemsstaterna möjligheter att utveckla stödformerna utifrån sina behov. Fokus för stödutformningen bör vara att stimulera utveckling av befintliga och nya företag.

Det är positivt att det ges möjligheter att främja generationsväxling inom de blå näringarna.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Georg Andrén med enhetschef Jörgen Persson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf. länsråd Cecilia Tisell, avdelningschef Maria Hammarström, enhetschef Elin Nystrand samt rättschef Ingela Alverfors medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.